

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทยนั้น คนเป็นหัวใจของการพัฒนาเพราะคนเป็นทั้งผู้กำหนดทิศทางและดำเนินการพัฒนา อีกทั้งเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการพัฒนา (สมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย, 2540 : 36) ในการพัฒนาคุณภาพของบุคคลในชาติดังกล่าว อารยประเทศส่วนใหญ่จะใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ เพราะการศึกษานั้นนอกจากจะทำหน้าที่ในการถ่ายทอดศิลปวิทยาการให้กับบุคคลแล้ว หน้าที่อีกประการหนึ่งของการศึกษาคือหน้าที่ในการชี้แนะให้บุคคลรู้จักการดำรงชีวิตที่ดียิ่งม ถูกต้องและฝึกฝนตนเองจนถึงความสมบูรณ์ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่แท้จริงของการศึกษาที่จะเข้าถึงเนื้อตัวบุคคลแท้ ๆ หรือเป็นเรื่องการสร้างความเป็นมนุษย์โดยตรง (พระเทพเวที, 2536 : 72 -77) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การศึกษาจะต้องมุ่งพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของบุคคล มีสุขภาพทั้งทางกายและทางใจดี มุ่งพัฒนาครอบครัวให้มีความรักและอบอุ่น มุ่งสร้างกำลังความเข้มแข็งของชุมชนให้ร่วมผนึกกำลังกันเป็นกำลังคนที่เป็นปีกแผ่น พึ่งตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ให้มีสันติภาพในสังคม สันติกับเพื่อนร่วมโลกและสันติกับธรรมชาติ ทั้งนี้ การศึกษาที่จะเสริมสร้างความมั่นคงและก้าวหน้าให้แก่ประเทศได้นั้น จะต้องเป็นการศึกษาที่มี “ความพอดี” ในการผสมผสานคุณลักษณะต่างชั่วหลายเรื่องควบคู่กันไปอย่างเหมาะสมกลมกลืนในทรัพยากรบุคคล กล่าวคือ ความพอดีระหว่างการเป็นผู้นำและผู้ตาม ความสามารถในการทำงานเป็นหมู่คณะและการทำงานดำรงตนในฐานะปัจเจกบุคคล ความสามารถในการแข่งขันกับความสมถะ รู้จักพอและร่วมมือ ความสำคัญของวิทยาการสมัยใหม่กับภูมิปัญญาดั้งเดิม การเปิดรับและเลือกรับวัฒนธรรมต่างชาติกับการอนุรักษ์พัฒนาวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ไทย การเรียนรู้เฉพาะทางกับการรู้รอบ การเรียนรู้เพื่อพัฒนางานและฐานะกับการเรียนรู้เพื่อ “ปิติแห่งการเรียนรู้” การเรียนรู้เรื่องวัตถุกับสุนทรีย์ การเรียนรู้ผ่านสื่อหรือ “เครื่อง” กับการเรียนรู้ “มนุษย์สัมพันธ์มนุษย์” และ “มนุษย์สัมพันธ์ธรรมชาติ” การเรียนรู้

ทางเรื่องนอกร่างกายกับการเรียนรู้ภายในกาย เรื่องของจิตใจ มีสติตั้งมั่น (สมาคมนักเรียนทุน
รัฐบาลไทย, 2540 : 37)

ปัจจุบันกระแสนี้เรียกเรื่องและคำถามเกี่ยวกับคุณภาพของการศึกษาเพิ่มมากขึ้นเป็น
ลำดับ ซึ่งพระเทพเวที (2536 : 11-12) ได้กล่าวถึงปัญหาการศึกษา สรุปได้ว่า ปัญหาคุณภาพ
การศึกษามองได้ 2 ด้าน ด้านที่หนึ่ง คือ วิชาการและวิชาชีพ เช่น เรียนไปแล้ววิชาอ่อนไม่รู้อะไร
รู้แล้วทำไม่ได้จริง นั่นคือ มีวิชาเรียนไปแต่เอาไปประกอบอาชีพทำงานไม่ได้จริง ด้านที่สอง
คือ ความประพฤติยังมีปัญหา การศึกษาไม่ช่วยให้เด็กมีความประพฤติที่ดีงาม เด็กนักเรียน
สำเร็จไปแล้วมีความประพฤติไม่ดี เป็นพลเมืองที่ไม่มีค่านิยมและคุณสมบัติที่เอื้อต่อการพัฒนา
ประเทศชาติให้เจริญ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
ในปัจจุบันที่ส่งผลให้ค่านิยมของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางวัตถุนิยมมากขึ้นและส่งผล
ให้เกิดความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสมยศ มีเทศน์ (2544 : ไม่มีเลขหน้า)
ได้กล่าวไว้โดยสรุปว่า กระแสของวัตถุนิยม บริโภคนิยมเข้าครอบงำวิถีไทยที่เรียบง่าย การอยู่
ร่วมกันอย่างมีสันติสุขและการมีปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ที่ดีเริ่มเปลี่ยนไป เกิดการแก่งแย่ง
แข่งขันในการดำรงชีวิตอย่างเข้มข้นและรุนแรงขึ้น ส่งผลให้สมาชิกในสังคมไทยเห็นแก่ตัว
เห็นแก่พรรคพวกตนเอง มีลักษณะเป็นปัจเจกบุคคลสูงขึ้น คุณธรรมในตัวบุคคลเสื่อมทรามลง
อย่างน่าวิตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต
ซึ่งบุคคลเหล่านี้ยังขาดการยับยั้งในการคิด อ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลง ยังไม่มีวุฒิภาวะที่
เพียงพอในการคิดวิเคราะห์และเลือกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับตนเอง กระแสวัตถุนิยมจะ
บ่มเพาะให้คนกลุ่มนี้กลายเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม และก่อให้เกิด
ปัญหาในชุมชนหรือของสังคมตามมา จึงนับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่ง ซึ่งตามความเป็นจริง
ในโลกแห่งการแก่งแย่งกันทางปัญญาเพื่อความอยู่รอดในสังคมโลกนั้น จำเป็นต้องสร้างเด็ก
และเยาวชนให้มีความเข้มแข็งทางด้านสติปัญญา ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรม
ประเทศชาติจึงจะสามารถอยู่รอดและมีความสุขได้ ซึ่งการสร้าง ความเข้มแข็งดังกล่าว
ให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนได้นั้น จะต้องใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.
2545 ถือเป็นจุดเริ่มต้นใหม่ในการปฏิรูปการจัดการศึกษาของชาติ เพราะพระราชบัญญัติ
ดังกล่าวนี้เป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของไทย และมุ่งที่จะจัดระบบเพื่อปรับปรุง
ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้ดีขึ้นทั้งนี้เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ราชกิจจานุเบกษา. 2542 : 4) โดยยึดหลักการที่สำคัญ คือ หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวของนักเรียนและชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา จะเป็นส่วนที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและช่วยทำให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนานักเรียนให้เต็มศักยภาพมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามสถาบันที่มีบทบาทหลักในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน คือ สถานศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันที่จะต้องแสดงบทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งต้องปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 23 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา โดยการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการนั้นเป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาหลาย ๆ ส่วนของหลักสูตรเข้าด้วยกันให้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีความหมาย ทำให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ (สำลี รักสุทธี. 2544)

จากจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยทั้งด้านความรู้และคุณธรรมควบคู่กันดังกล่าวนี้ จึงเห็นว่าภารกิจในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็นภารกิจหลัก หนัก และสำคัญเร่งด่วนเป็นอย่างยิ่งของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะในสภาวะการณ์สังคมปัจจุบัน คนในสังคมพยายามเรียกร้องและถามถึงคุณภาพของคนไทยในด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชนชั้นผู้ปกครองประเทศ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับเกียรติและอำนาจในการบริหารประเทศชาติให้อยู่เย็นเป็นสุขนั้น ยังขาดคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างมาก จนก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนผู้บริหารประเทศอยู่บ่อย ๆ ทั้งนี้โดยอ้างเหตุผลในการเปลี่ยนแปลงว่า ผู้บริหารประเทศขาดคุณธรรมจริยธรรม หรือแม้กระทั่งเหตุการณ์นักเรียน นักศึกษาขกพวกทำร้ายร่างกายกันจนถึงแก่ชีวิตก็ตาม ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อสังคม ซึ่งในปัจจุบันนี้เกิดปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมในทุกระดับการศึกษา เพิ่มความหนักใจให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียนมากยิ่งขึ้น

โรงเรียนสิงห์สะอาด อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษาภายใต้ปรัชญาว่า การศึกษาคือทางขึ้นนำชีวิตสู่ความสำเร็จ โดยกำหนดนโยบายที่จะจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุระหว่าง 4-15 ปี ให้ได้รับบริการทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้ความร่วมมือของชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งโรงเรียนมีภารกิจรับผิดชอบจัดการศึกษาสองระดับ คือ ระดับปฐมวัย จำนวน 2 ห้องเรียนและระดับประถมศึกษา จำนวน 6 ห้องเรียน ปีการศึกษา 2549 มีนักเรียนจำนวน 102 คน ในการจัดการศึกษาได้ยึดหลักการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม โดยบุคลากรของโรงเรียนทำหน้าที่หลักและได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในรูปขององค์กรคณะบุคคล คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษาโรงเรียน วิทยากรท้องถิ่นจากชุมชนและคณะอื่น ๆ โดยระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาโดยลำดับ จนทำให้โรงเรียนได้รับการปรับปรุงภูมิทัศน์ มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น เป็นสถานศึกษาที่ได้รับการยกย่องในด้านสุขภาพอนามัยนักเรียน เป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมดี แต่ในด้านคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนยังอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ดังจะเห็นได้จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสิงห์สะอาด ประจำปีการศึกษา 2547 มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปรับปรุง (2547 : 15) และจากการสรุปผลการดำเนินงานจัดการศึกษาในปีการศึกษา 2548 โดยผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน พบว่าในด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอยู่ในระดับปรับปรุง ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาโดยการใช้เทคนิคการระดมพลังสร้างสรรค์ (AIC) ได้พบปัญหาและจุดอ่อนในการจัดการศึกษา ปัญหาที่สำคัญที่ทุกคนเห็นว่าเป็นประเด็นที่จำเป็นต้องพัฒนาโดยเร็วคือ ปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ซึ่งสภาพปัญหาหลักในขณะนี้ คือ พฤติกรรมนักเรียนขาดความซื่อสัตย์สุจริต ขาดความประหยัด ขาดความรับผิดชอบ ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และขาดความกตัญญู โดยพบว่านักเรียนขาดความขยันในการเรียน ใช้สิ่งของส่วนตัวและสิ่งของโรงเรียนอย่างฟุ่มเฟือย ไม่มีความจริงใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่อยากทำงานช่วยผู้ปกครอง เป็นต้น วิธีการแก้ปัญหาพฤติกรรมขาดคุณธรรมที่พบนี้ ครูจะคอยกล่าวตักเตือน ควบคุมอย่างใกล้ชิดค้ำทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการคอยจับผิดและทำลายบรรยากาศการเรียนรู้อย่างไรก็ตามนักเรียนก็กลับมาแสดงพฤติกรรมขาดคุณธรรมนี้อีก

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องนี้เพราะเห็นว่า การพัฒนาหรือแก้ไข พฤติกรรมการขาดคุณธรรมจริยธรรมนี้ ไม่ควรมีการตำหนิหรือโทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายควรแสวงหาแนวทางหรือวิธีการที่มีความสนใจร่วมกันและควรตัดสินใจ ร่วมกันพัฒนา ตลอดจนทำการศึกษาและติดตามการเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าร่วมกัน ร่วมปลูกฝัง ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรม ความมีคุณธรรมจริยธรรมจนติดเป็นนิสัยทั้งในขณะที่อยู่ที่โรงเรียนและที่บ้าน ทั้งนี้เพราะผู้ศึกษา เห็นว่างานพัฒนาคน เป็นงานที่ซับซ้อนและยาก จึงจำเป็นที่ทุกฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำชุมชนและครอบครัวของนักเรียนเข้าร่วมมือสร้าง คุณธรรมจริยธรรมด้วย เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกของนักเรียนที่จะช่วยปลูกฝังหรือ กล่อมเกลาคุณลักษณะที่ดีงามให้แก่เด็ก ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครองรวมทั้งครูจะต้องตระหนักและมึ ความรู้สึกไวต่อพฤติกรรมของเด็ก และมีความพร้อมที่จะดำเนินการแก้ไขป้องกัน ทั้งนี้ การส่งเสริมให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันเสริมสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อและเชิญชวนทุกฝ่าย กระตือรือร้นเข้ามามีส่วนร่วม จะช่วยทำให้การปรับปรุงและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้ผล อย่างยิ่ง

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสิงห์สะอาด เป็นอย่างไร
2. โรงเรียนสิงห์สะอาดจะส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้ดีขึ้นได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนสิงห์สะอาด
2. เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสิงห์สะอาด โดยใช้การจัด กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและให้ข้อมูล

1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Research Participants) จำนวน 6 คน ประกอบด้วย

- 1.1.1 ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียน
- 1.1.2 ครูปฏิบัติการสอน จำนวน 5 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) จำนวน 40 คน ประกอบด้วย

- 1.2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน
- 1.2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 คน
- 1.2.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 คน
- 1.2.4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) จำนวน 50 คน ประกอบด้วย

- 1.3.1 ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 5 คน
- 1.3.2 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 40 คน
- 1.3.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 5 คน

2. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสิงห์สะอาด ผู้วิจัยศึกษาตามกรอบแนวคิด ดังนี้

2.1 กรอบงานที่พัฒนา คือ คุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

- 2.1.1 การสร้างความตระหนักแก่ครูผู้ปฏิบัติการสอน
- 2.1.2 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

- 1) ความซื่อสัตย์
- 2) ความประหยัด
- 3) ความกตัญญู
- 4) ความรับผิดชอบ

2.2 กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา

- 2.2.1 การประชุม
- 2.2.2 การอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 2.2.3 การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
- 2.2.4 การนิเทศ

3. วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยใช้หลักการบางประการของการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Stephen Kemmis & McTaggart (ประวัติ เอรารวรรณ์ . 2545 : 15) เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยดำเนินการ 1 วนรอบ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนวางแผน (Planning) ขั้นปฏิบัติ (Action) ขั้นสังเกต (Observation) และขั้นสะท้อนผล (Reflection)

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษาตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2549 ถึง วันที่ 30 มีนาคม 2550

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

กลยุทธ์

- ประชุม
- อบรมเชิงปฏิบัติการ
- การสอนแบบบูรณาการ
- การนิเทศ

ประเด็นการพัฒนา

ผลการพัฒนา

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนสิงห์สะอาดดีขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน หมายถึง การปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนสิงห์สะอาดในด้านความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความกตัญญู และความรับผิดชอบ โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

1.1 การประชุม หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ครูที่ปฏิบัติการสอนตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1.2 การอบรมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ครูที่ปฏิบัติการสอนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยสามารถจัดทำแผนการเรียนรู้อบรมบูรณาการ และนำแผนการเรียนรู้อบรมบูรณาการไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

1.3 การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง กระบวนการสอน โดยการนำเอาเนื้อหาคุณธรรมจริยธรรม 4 ด้านคือ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความกตัญญู และความรับผิดชอบต่อสังคมไปสอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

1.4 โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง กระบวนการสร้างพฤติกรรมความมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนอกห้องเรียน

1.5 การนิเทศ หมายถึง การช่วยเหลือแนะนำ การสังเกต การกำกับติดตาม การปฏิบัติการสอนของครูผู้ปฏิบัติการสอนแบบบูรณาการ

2. ผลการพัฒนา หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกิดความตระหนักในการปฏิบัติการสอน มีความรู้สามารถปฏิบัติการสอนแบบบูรณาการ และนักเรียนเกิดพฤติกรรมความมีคุณธรรมจริยธรรมใน 4 ด้าน

2.1 การสร้างความตระหนักแก่ครูผู้ปฏิบัติการสอน หมายถึง การประชุมและการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อปลูกจิตสำนึกของครูให้เห็นความสำคัญ เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการได้

2.2 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน เพื่อทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมความมีคุณธรรมจริยธรรม

2.2.1 ความซื่อสัตย์ หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมไม่คดโกง ไม่ขโมยสิ่งของผู้อื่น พுகแต่ความเป็นจริง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น รักษาคำพูด

2.2.2 ความประหยัด หมายถึง ไม่ซื้ออุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้าและรองเท้าราคาแพงเกินไป ไม่ใส่เครื่องประดับ ใช้ดินสอปากกาและสมุดจนหมด ปิดก๊อกน้ำ สวิตช์ไฟเมื่อเลิกใช้ทันที รู้จักดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัว รู้จักรักษาความสะอาดโต๊ะเก้าอี้

2.2.3 ความกตัญญู หมายถึง มีความตั้งใจช่วยเหลืองานบ้าน ไม่ประพฤติตนเป็นคนเกเร ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ รักษาชื่อเสียงของครอบครัว เชื่อฟังครูอาจารย์ ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน รักษาสมบัติของโรงเรียน

2.2.4 ความรับผิดชอบ หมายถึง นักเรียนมีความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน รู้จักระวังรักษาสุขภาพอนามัยตนเอง แต่งกายถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันตามกำหนด

3. การวิจัยปฏิบัติการ (PAOR) หมายถึง หลักการแก้ปัญหาเชิงประจักษ์ที่เป็นระบบครบวงจร ตามแนวคิดการวิจัยปฏิบัติการของ Stephen Kemmis คือ ขั้นตอนวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นสังเกตและขั้นสะท้อนผล

4. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 โรงเรียนสิงห์สะอาด อำเภอเสถียร จังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2549 จำนวน 5 คน

5. ผู้ให้ข้อมูล หมายถึง ผู้ร่วมวิจัย ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมายและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสิงห์สะอาด อำเภอเสถียร จังหวัดกาฬสินธุ์